

N:o 29/1945

P l e n u m    d e n 11 s e p t e m b e r

kl. 7 e.m.

Vid protokollet sekreteraren Axel Kuffschinoff.  
Upprop: landstingsmannen Häggblom var frånvarande.

Lantrådet hade kommit tillstädes.

Talmannen föredrog följande tvenne skrivelser jämte den senare skrivelsen åtföljande förslag till framställning till Finlands regering.

Signum: "Till talmannen".

Signum: "Till Ålands landsting".

Signum: "Till Finlands regering".

Talmannen föreslog, att ärendet skulle bordläggas för undergående av utskottsbehandling.

Landstingsmannen Blomroos föreslog, understödd av landstingsmannen Wileń, att ärendet med stöd av § 24 i landstingsordningen måtte förklaras brådskande och avgöras vid detta plenum.

Vicetalmannen Mattsson ansåg, att gällande föreskrifter om val inom landstinget måtte iakttagas och att landstingsmännen måste beredas rådruum att bilda valmansföreningar för uppställande av kandidater till det föreslagna specialutskottet, Vad huvudfrågan beträffade förenade han sig om landstingsmannen Blomroos förslag och anhöll att landstinget ville godkänna förslaget till framställning till Finlands regering.

Landstingsmannen Johansson understödde vicetalmannen Mattssons uttalande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad beslöt landstinget enhälligt,

att med stöd av § 24 i landstingsordningen i brådskande ordning godkänna ovanintagna förslag till framställning till Finlands regering, men att uppskjuta valet av det utskott, som i skrivelsen till talmannen beröres, till annat plenum.

Signum: "Till talmannen".

Till Talmannen i Ålands landsting.

Undertecknade landstingsmän anhålla härmed vördsamt, att bilagda till Ålands landsting ställda skrivelse jämte derför i nämnda framställningen till Finlands regering måtte av Herr Talmannen upptagas till behandling vid förstkommande plenum i landstinget.

Mariehamn den 11 september 1945.

Carl Bengtz

Tor Brenning

August Nordlund

Paul.E. Paulsson

J.A. Sjöblom

Elis Olofsson

Åxel Åkerfelt

Oskar Holmström

J.Enblom

Frans Bertin

Carl Lundqvist

Karl Aug. Helmin

Lennart Mattsson

Herman Mattsson

F. Markow

Arthur Larsson

Karl Husell

E. Eriksson

K.J. Blomroos

Albert Jansson

Paul Påvals

Jack Lundqvist

Ivar Nordström

Wilh. Wileń

Karl U. Karlsson

Signum: "Till Ålands landsting".

Till Ålands landsting.

Då det förödande kriget nu avslutats på ett sätt, som tillfredsställer alla frihetsälskande folk, och grunden skall läggas för en rättvis/<sup>och</sup>bestående fred, anse vi, representanter för Ålands folk, att även det autonoma landskapet Åland bör beredas tillfälle att giva uttryck för sina speciella önskemål vid den definitiva fredsuppgörelsen mellan republiken Finland och de förenade nationerna. Detta är så mycket mera påkallat som freden kan tänkas medföra förändringar i Ålands status. För ty är det fullt i sin ordning, att landstinget dels genom en öppen hänvändelse till rikets regering söker vinna gehör för sin önskan att medverka till organiseringen av förhållandena i Östersjön, för så vitt de beröra Åland, dels vidtager åtgärder att i tid pröva de tänkbara situationer, som kunna uppstå i samband med fredsuppgörelsen.

I avsikt att åstadkomma detta bilägga vi ett förslag till framställning till Finlands regering samt föreslå, att landstinget tillsätter ett utskott, bestående av tre ordinarie medlemmar och två suppleanter, med uppdrag att pröva olika möjligheter att förverkliga landstingets här nämnda syften.

Mariehamn den 11 september 1945.

Carl Bengtz

Karl Aug. Helmin

Oskar Holmström

Frans Bertell

J. Enblom

Carl Holmström

Karl Husell

K.J. Blomroos

E. Eriksson

Carl Holmström

Hugo Johansson

Arthur Larsson

Lennart Mattsson

Tor Brenning

Paul Paulsson

Elis Olofsson

Wilh. Wilén

Albert Jansson

Jack Lundqvist

Ivar Nordström

Paul Påvals

August Nordlund

Axel Åkerfelt

Karl. U. Karlsson

Herman Mattsson

Petter Westberg

J.A. Sjöblom

F. Markow

Signum: "Till Finlands regering".

Till Finlands regering

från Ålands landsting.

Sedan Sovjetunionen, Storbritannien och Nordamerikas Förenta Stater jämte övriga förenade nationer genom sina ansträngningar och offer frälsat Europa från nazismens våld och nu stå i beråd att omgestalta reglerna och grunderna för samlevnaden folken emellan så att varje folk skall komma i åtnjutande av största möjliga frihet och trygghet, har Ålands landsting önskat fästa Finlands regerings uppmärksamhet på önskvärdheten av, att de problem, som äro förknippade vid landskapet Åland, i en med den nya tidens krav överensstämmande anda av regeringen framföras vid de stundande fredsförhandlingarna.

Ålands folk, som utgör en del av den svenska folkstammen, har redan under heden tid innehaft sina nuvarande boplatser. Det har deltagit i uppbyggandet av den svenska staten och, då Åland år 1809 avskiljdes från sin urgamla statsgemenskap, betraktades detta av ålänningarna som ett våldförande på all mänsklig och gudomlig rätt, ty Åland hade utgjort en del av Sveriges rike icke på grund av krig och erövring, såsom Finland, utan på grund av sin befolknings härstamning och naturliga anslutning till svenskarnas samhälle. Därför hava ålänningarna icke upphört att hoppas, att de mellanfolkliga rättsförhållandena skola gestalta sig så, att deras naturliga längtan till återförening med sitt moderland skall kunna tillfredsställas såsom en funktion av en allmänt erkänd internationell rättsnorm. Om kontinuiteten och ärligheten i dessa stävanden vittna ålänningarnas uppträdande under det orientaliska kriget år 1854 och de åländska framställningarna till olika makter och Nationernas Förbund åren 1917-1921.

Då Finland den 24 juni 1921 genom beslut av Nationernas Förbunds råd tillerkändes suveräniteten över Ålandsöarna, skedde det på grundval av tvenne undersökningar av alla på frågans lösning verkande faktorer. Den internationella juristkommissionen fastslog, att den

åländska aktionen var rättsligt grundad och att frågan om Ålands statssamhörighet var en internationell angelägenhet. Rapportörkommissionen åter, som ägde framkomma med förslag till en praktisk lösning av Ålandsfrågan, betonade med särskild tyngd, att betryggande garantier måste skapas för det svenska språkets och den svenska kulturens fortbestånd och trivsel på Åland. Då kommissionen av Finlands regering hade erhållit övertygande försäkringar om, att dylika absclut effektiva skyddsåtgärder komme att vidtagas, understödde kommissionen Finlands anspråk på suveräniteten. Kunde emellertid sådana garantier ej skapas av Finlands statsmakter, framhölls det, måste ett avgörande ske efter andra linjer.

Det råder intet tvivel om, att rapportörkommissionen i fullt medvetande om sin ställning såsom väktare av en hög rättvisa ärligt sökte nå fram till en lösning, som skapade lugn och lycka på Åland och tillika främjade freden. Att kommissionen det oaktat inte godkände den på en stark rättsgrund fotade åländska ståndpunkten, berodde på att den sökte en medelväg mellan rätt och lämplighet.

Nu, 24 år efter Nationernas Förbunds råds beslut, konstaterar Ålands landsting dels, att den lagstiftning, som genomförts för att trygga ålänningarnas svenska nationalitet, icke fungerat såsom man förutsatt dels även att det nugällande nationalitetsskyddet icke är tillfyllest.

För Finlands regering kan det icke vara obekant vilka svårigheter Ålands folk mött vid tillämpningen och utformningen av sin självstyrelse. Ständiga meningsskiljaktigheter mellan rikets och landskapets myndigheter hava på Åland vidmakthållit en irritation och en osäkerhetskänsla, som inte äro förenliga med begreppen frihet och trygghet. Den åländska jordlösningsrätten, som hör till de ovillkorliga förutsättningarna för Finlands suveränitet över Åland, har först under år 1939 bragts i verkställighet och då på ett sätt, som gör den illusorisk. Mot gällande konvention har Finland på Åland i tvenne repriser uppfört fasta befästningar av största omfång samt överfört trupper till Ålandsöarna. Dessa truppförband hava i strid med självstyrelselagen varit huvudsakligen finskspråkiga liksom den till Åland förlagda sjöbevakningen. Under kriget inkallades en del ålänningar emot klar lag i finsk krigstjänst och åländska arbetspliktiga uttogos med våld till de konventionsstridiga befästningsbyggena samt ställdes under finsk militärslag. Visserligen kunna en del av åtgärderna under kriget förklaras med den genom landets nödläge framkallade desorganisationen,

varigenom övervakningen av underlydande tjänstemän slappnade, men mycket och det väsentligaste av bristfälligheterna härrör, enligt Ålands landsstings bestämda mening, av att Finlands statsmakter icke med tillbörligt intresse gått in för uppfyllande av sina inför internationella fora högtidligen avgivna löften att verk- samt draga försorg om skyddande av Ålands svenskhet. En lucka i nationalitetsskyddet blottar det faktum, att finsk inflyttning äger rum utan att landskapsmyndigheterna i minsta mån kunna reg- lera ifrågavarande befolkningsrörelse.

Verklig oro har den omständigheten framkallat, att de internatio- nella garantierna för Ålands autonomi genom Nationernas Förbunds upplösning försvagats.

För att undan röja den olust och de bekymmer, som göra sig gällande hos den åländska befolkningen anser Ålands landsting det vara dess oavvisliga plikt att söka få till stånd en tillfreds- ställande lösning av Ålands nationella problem..

Två hårda krig, som slutat med nederlag för Finland, hava dock medfört den vinsten, att den överväldigande delen av Finlands folk vaknat till insikt om oändamålsenligheten för en liten stat av att med maktmedel söka genomföra nationella ambitioner. I detta avseende hava de skandinaviska folken redan tidigare kommit fram till en förebildlig vidsynthet, vilket framgår av det sätt, varpå relationerna mellan svenskar och norrmän samt mellan danskar och islänningar ordnats utan att efterlämna någon missämja.

Ålands landsting önskar deltaga i det meningsutbyte, som sanno- likt kommer att ske beträffande Finlands och därmed även Ålands status i det system, som skall skapa en ny och bättre världsordning. Ett tillmötesgående från Finlands sida av denna önskan innebure en handling, som skulle stå i bästa samklag med de förenade natio- nernas uppfattning om dylika problem, dokumenterad i Atlantens charta, och det bör ej heller stå i motsats till principerna hos Finlands statsmakter, som vid underhandlingarna år 1938 beträffande en ändring av Ålands status, ansågo det lika naturligt och påkallat, att representanter för Ålands landsting trädde i direkt kontakt med utländsk makt som att regeringen själv tog frågan till tals med landstinget. Ej heller kan man befara, att Sovjetunionen, som är Finlands huvudsakliga partner vid fredsförhandlingarna, skall anse det otillbörligt att höra Åland, all den stund nationella hän- syn utgöra en av unionens grundläggande rättsprinciper, varom, utom

unionens inre organisation, dess anslutning till Atlantens charta bär vittne.

Ålands folk, som genom att motsätta sig uppförande av befäst - ningar och införande av åländsk värnplikt samvetsgrant och med all sin förmåga sökt skydda och bevara den genom självstyrelselagen och neutralitetskonventionen uttryckta avsikten, att Ålandsöarna icke skola utgöra något störningselement i Östersjön eller tjäna något militärt ändamål, emotser, att dess lugna och fasta hållning, som innebar aktivt motstånd mot krigspolitiken, nu skall erkännas av alla, ickeminst av det nya Finland, och medföra rätten att - för så vitt det ankommer på Finlands regering - öppet och fritt framföra sina tankar och önskningsmål inför de förenade nationernas råd.

För Ålands landsting kan det naturligtvis inte vara bekant vad Finlands och övriga Östersjöstaters, främst Sovjetunionens och Sveriges regeringar, samt Storbritanniens, Nordamerikas Förenta Staters och Frankrikes regeringar tänka om det åländska problemet, men landstinget anser det betydelsefullt att nu förbehållslöst, uppriktigt och offentligt framlägga sina önskemål för rikets regering, samtidigt som det uttrycker sin fasta förhoppning att inom kort bliva i tillfälle att öppet dryfta de olika aspekt, som kunna läggas på Ålands status i nuvarande världsläge.